

§ 32. Ústřední poradní sbory.

I. Teritoriální organizace průmyslu a živností jednak v obchodních a živnostenských komorách, jednak ve společenstvech však nebyla již v Rakousku zejm. od let 1880tých pokládána za dostatečnou, hlavně pro úkoly hospodářsko-politické. Záhy již požadováno proto zavedení ústředních poradních sborů při nejvyšších orgánech správy státní pro jednotlivá odvětví státní hospodářské politiky, a tak postupně zřízeny poradní sbor celní, státní rada železniční, ústřední komise pro živnostenské vyučování, úřad pro statistiku práce a pracovní rada, poradní sbor pro daně spotřební, r. 1898 zřízena rada průmyslová a zemědělská, která měla podávat vládě dobrodělní a návrhy ve všech záležitostech, týkajících se zájmů průmyslu, živností, obchodu i zemědělství, lesnictví a hornictví, a když se toto slučování veškerých nejrůznějších hospodářských zájmů valně neosvědčilo, odloučeny r. 1909 od sebe navzájem velkopřůmysl a hornictví, maloživnosti i zemědělství a zřízeny vedle rady rolnické (při ministerstvu orby) jakožto poradní orgány ministerstva obchodu pro průmyslovou výrobu rada průmyslová (ve věcech zájmů velkého průmyslu, obchodu a hornictví se týkajících, pokud nejde o zájmy železniční dopravy) a rada živnostenská k předběžnému projednávání zákonodárných, správních a organizačních záležitostí maloživnostnictva a maloobchodnictva, vedle nich pak trval až do rozpadu říše při ministerstvu veřejných prací poradní sbor pro zvelebování živností (od r. 1905) a ústřední komise pro průmyslové vyučování (od r. 1882).

II. Republika čsl. zařídila po převratu rovněž již některé podobné poradní sbory hospodářské se speciálními funkcemi a vývoj povede asi časem k jejich postupnému rozmnožování. Nařízením vlády z 5. listopadu 1919, č. 632 sb. z. byl »k podpoře státní správy při řešení hospodářských úkolů« zřízen poradní sbor pro otázky hospodářské v Praze, současně vládou vydány a ve sbírce zák. a nař. vyhlášeny jeho stanovy. Úkolem jeho bylo »podávat k vyzvání kteréhokoliv ústředního orgánu státní správy nebo z vlastní iniciativy dobrá zdání nebo činiti návrhy o otázkách všeobecné hospodářské důležitosti, zejm. takových, které s hlediska státních zájmů jsou zvláště významny«. Tento poradní sbor měl neobmezený počet členů, vesměs vládou volně jmenovaných. Zprvu bylo jmenováno 90 členů poradního sboru, později počet jich doplněn.

Stanovy vykazovaly některé zvláštnosti (zvláštní pravomoc předsedy, vliv vlády na redakci sdělení pro veřejnost určených, ilusorní závazek k mlčenlivosti o podrobnostech jednání a j.).

Působení jeho však sklámalo, značná část osobností z hospodářské praxe do poradního sboru povoláných se jeho prací neúčastnila a v jednáních jeho převládlo rovněž jako v jiných korporacích mlčení s oken a pro fisk, zájmy třídní a stranickopolitické.

Hleděno tedy provésti jeho reorganizaci a vlád. nařízením z 29. prosince 1921 č. 3 sb. z. a n. vydány pro něj nové stanovy. Úkol jeho zůstal sice týž, avšak státní ústřední úřady budou nyní, krom naléhavých, neodkladných záležitostí, zasílati poradnímu sboru závčas k dobrozdání zejm. důležitější návrhy zákonů a nařízení všeobecného významu hospodářského, a uvědomí pokud možno presidium poradního sboru, aby delegovalo některé jeho členy, jako experty již k příslušným přípravným pracím zákonodárným.

Počet skutečných členů obmezen na 150, vláda může jmenovati však též členy dopisující, jichž počet není obmezen (§ 8), a skutečně členy jmenuje vláda tak, že po 60 bude povoláno z kruhů zaměstnavatelských a zaměstnaneckých podle návrhu ústředních organizací — jednak zemědělských rad, průmyslnických a peněžních svazů atd. — jednak odborových organizací dělnických, pouze 30 členů jmenuje vláda dle volného uvážení z národohospodářských odborníků vědeckých i praktických nebo příslušníků svobodných povolání. Za každého skutečného člena jmenuje vláda současně náhradníka dle zásad výše uvedených. Jmenování skutečných členů a náhradníků děje se na dobu 3 let, vláda může však poradní sbor rozpustiti a provésti nové jmenování. V čele poradního sboru stojí předsednictvo, jež jest složeno z předsedy, jmenovaného vládou, ze 4 místopředsedů volených plnou schůzí poradního sboru po dvou ze skupiny a) a ze skupiny b) a z předsedů stálých výborů. Funkce jednatele byla zrušena. Členství poradního sboru je sice úřadem čestným, avšak skutečným členům nahrazuje se jízdné, příjezdné a odjezdné dle předpisů pro státní úředníky, a nepřesahuje-li jejich roční příjem 20.000 K, i stravné denně 50 K (§ 7). Dopisující členové mohou činiti písemné návrhy a dobrozdání, z nich především budou bráni experti. Ke všem jednáním mají býti zváni zástupci zúčastněných ministerstev a o každé schůzi musí býti uvědomováno presidium poslanecké sněmovny a senátu, jež mohou vyslati do schůzí některého z členů svých hospodářských výborů. Na požádání presidia poslanecké sněmovny nebo senátu jest poradní sbor povinen

vyslali své členy jakožto experty do hospodářských výborů poslanecké sněmovny nebo senátu.

Poradní sbor pro otázky hospodářské může v případě potřeby zřídit zvláštní výbory k projednání jednotlivých záležitostí, i stálé výbory k projednání určitých skupin otázek. Stálé výbory skládají se zpravidla nejvýše z 30 členů volených poměrně jednotlivými skupinami, z nichž je poradní sbor složen. Každý výbor smí projednáním jednotlivých otázek zmocnit zvláštní podvýbor, poradní sbor, jeho výbory i podvýbory mohou přibrati ke svým jednáním znalce a vejíti ve styk s korporacemi, povolányi k hájení všeobecných nebo zvláštních zájmů hospodářských.

Nové stanovy poradního sboru připojují se do jisté míry k zásadám, podle nichž je zřízena prozatímní hospodářská rada v říši německé, přijímající zejm. — (nehledíc k odborníkům) — zásadu paritního zastoupení zaměstnavatelů a zaměstnanců i zásadu presence se strany příslušných korporací.

Do jisté míry se novými stanovami poradního sboru uplatňuje zastoupení dělnického a úřednického živlu, který je v dosavadních obchodních a živn. komorách i v zemědělských radách ze zastoupení vyloučen a nedomohl se ani zřízení samostatných komor dělnických nebo zřízeneckých. Nová organizace poradního sboru je tedy nesporně novým ziskem pro vrstvy zaměstnanecké jako novým nepochybným oslabením posice obchodních komor i zemědělských rad ve vlastní a původní jejich funkci poradných orgánů státní správy i legislativy.

§ 33. Živnostenská společenstva, živnostenské komory a rady.

Ve svobodné soustavě práva živnostenského není místa pro povinné stavovské organizace živnostenské. Byly tudíž staré cechy proto všude zrušeny a kromě Rakouska a částečně i Německa jinými organizacemi nenahrazeny.

I. V N ě m e c k u, když bylo r. 1869 cechům odňato právo vylučovati jiné od provozování živností, ponechány cechy (nyní pod názvem Innungen) jen jako volná sdružení a dopuštěno i tvoření se nových pro stejné či příbuzné živnosti. Již novela k živn. řádu z 18. července 1881 však učinila je veřejnoprávními korporacemi, a další normy z let 1884 a násl. dovolovaly požadovati i od nečlenů úhradu nákladů za jistá zařízení cechem provedená a vyhrazovaly členům dle okolností právo držeti účně, tak že byl vykonáván alespoň ne-